

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Actes de la IV Jornada de la CILAJ
Girona, 18 de setembre de 2003

Serveis Lingüístics

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Comitè organitzador: Servei de Llengües Modernes de la Universitat de Girona i Servei de Llengua Catalana de la Universitat de Barcelona

Responsable de l'edició: Manel Riera
Disseny del logotip: Salvador Oliva
Disseny de la maqueta: Anna Grau
Maquetació: Laura Pla

Segona reimpressió: 2008

© dels autors, 2003 (alguns drets són reservats)
© dels Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona
Melcior de Palau, 140
08014 Barcelona

Els continguts de les actes estan subjectes a la llicència de Creative Commons Reconeixement - No comercial - Sense obres derivades. Les condicions de la llicència es troben a creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/deed.ca.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

- 1 *Un lloc per al català en l'uropeïtzació del dret i la globalització de les llengües*
Miquel Martín Casals, catedràtic de Dret Civil i delegat del rector per al Servei de Llengües Modernes de la Universitat de Girona
- 2 *Estudi sobre l'ús de la llengua en un despatx d'advocats d'Olot*
Josep Planas, Consorci per a la Normalització Lingüística
- 3 *Pla de funcionament en català de les oficines judicials*
Rosa Costa, Equip de Normalització Lingüística dels Jutjats de Girona
- 4 *Base de dades documental de drets lingüístics*
Lluís de Yzaguirre, Facultat de Traducció i Interpretació de la Universitat Pompeu Fabra
- 5 *La llengua dels futurs professionals del dret*
Agustí Pou, Marta Ribas i Josep Salom, Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Un lloc per al català en l'uropeïtzació del dret i en la globalització de les llengües

Miquel Martín Casals

Observatori de Dret Privat Europeu i Comparat de la
Universitat de Girona

1 Introducció

Un dels problemes més greus que ha tingut el català —i no solament en l'àmbit jurídic— ha estat haver de viure en permanent contraposició amb el castellà. Tant si agrada com si no, el castellà és, com tots sabem, una de les llengües més parlades a tot el món i que encara es troba en expansió. No en vull parlar, però, ni bé ni malament, del castellà, sinó referir-m'hi per sostenir una tesi, una opinió particular sense més valor que el que li pugui donar l'experiència viscuda.

Vull deixar de banda el tractament de qüestions molt conegudes, com ara la repressió de la llengua durant gairebé quaranta anys de dictadura franquista o la manca d'un Estat —ja sigui el propi, ja sigui l'espanyol— que la defensi, per centrar-me a analitzar quin lloc pot correspondre al català en el procés d'uropeïtzació del dret (alguns en dirien *globalització*, com a terme menys acurat però més omnicomprensiu) i de la globalització de les llengües que vivim en l'actualitat.

2 L'uropeïtzació del dret

Durant els darrers sis o set anys ha començat a tenir repercussió al nostre país un fenomen no tan conegut com la globalització i que s'ha anomenat *uropeïtzació* del dret. Aquest fenomen es pot observar en diversos camps del dret, però jo em referiré fonamentalment al meu, el del dret privat, però no solament perquè és el que més conec, sinó també perquè és el camp en el qual l'uropeïtzació té una incidència més gran en aquests moments.

Per a Catalunya, els antecedents més remots els podem trobar en la incorporació de l'Estat espanyol a l'aleshores Comunitat Europea l'any 1986. La incorporació feia necessari adaptar la legislació espanyola a les polítiques de la Unió Europea, i d'una manera especial en l'àmbit del dret privat, a les de protecció dels consumidors i de la lliure circulació de persones, mercaderies i capitals.

Els deu primers anys van estar marcats per una fe bastant cega en el poder guardidor de les directives. Es creia que, per assolir l'harmonització necessària per avançar en la construcció jurídica europea, era suficient que cada país transposés al seu ordenament les directives europees, fent ús del marge de maniobra, poc o molt, que el legislador europeu donava en cadascuna. En molts casos, i sobretot en el de l'Estat espanyol, aquestes transposicions no han anat gaire més enllà de la còpia del text de la mateixa directiva, amb uns quants afegitons. La recent Llei 23/2003, de 10 de juliol, de garanties en la venda de béns de consum, que transposa la Directiva 1999/44/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de maig, sobre determinats aspectes de la venda i les garanties dels béns de consum, també n'és una bona mostra, però n'hi ha moltes més, com ara les lleis que transposen les directives de responsabilitat per productes defectuosos o de viatges combinats.

Cal dir, però, que aquesta successiva incorporació de directives europees ha anat provocant, a poc a poc, una fractura molt important en la coherència i sistemàtica de l'ordenament jurídic de cada país. Per diverses raons, de les quals podem destacar les tres més importants:

- 1 En primer lloc, perquè s'ha començat a produir una pèrdua de pes dels cossos legals propis, ja siguin codis i lleis autòctons, ja siguin sistemes de precedent, que, així, han deixat de regular alguns dels aspectes que més afecten la vida quotidiana dels ciutadans. Aquesta pèrdua de pes s'ha notat més quan el legislador de l'Estat membre, com en el cas de l'espanyol, i a diferència de l'alemany, el francès o l'holandès, no ha fet cap esforç per encaixar aquestes transposicions en els seus codis civils i s'ha limitat a dictar lleis especials.

Queda clar, per exemple, que les normes sobre garanties en la nova Llei, que són resultat de la transposició de la Directiva esmentada abans, tindran ara molta més incidència en la nostra vida quotidiana que les normes que es troben en el Codi civil, perquè la major part de les coses que comprarem en el decurs de la nostra vida (neveres, rentavaixelles, televisors, etc.) es regiran per aquesta nova normativa.

- 2 En segon lloc, perquè si bé tots som conscients que, en l'aspecte polític, les directives són el resultat de pactes i de compromisos, no ho som tant del fet que, en l'aspecte tecnicojurídic, responen a tradicions, conceptes i influències molt diversos que sovint tenen poc a veure amb el dret privat (espanyol o català) que s'aplica al nostre país.

Ara bé, un cop es transposen al nostre ordenament, passen a formar-ne part, i les nocions, tradicions i influències foranes que incorporen fan grinyolar sovint tot l'ordenament jurídic. Els ordenaments dels països perden sistemàtica i coherència, cosa que, a la pràctica, repercuteix en un augment de la incertesa i una pèrdua de seguretat jurídica.

- 3 A vegades, per pal·liar aquests efectes, s'intenta assimilar conceptes i criteris de les directives a nocions i criteris ja coneguts del dret intern. El resultat d'aquesta política jurídica és un increment de la diversitat.

Així, la interpretació que fan els tribunals de cada país d'unes lleis que són transposició d'una mateixa directiva i que, fins i tot, no presenten cap diferència textual rellevant, sovint provoca a la pràctica un nou distanciament dels ordenaments jurídics que s'havien volgut harmonitzar. Certament, si aquesta interpretació és contrària al que permet la directiva, el Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees tindrà l'última paraula, però, en canvi, no podrà fer res si, malgrat ser diferent, es troba dins del marge d'autonomia que la directiva permetia.

En resum: d'una banda, no es pot prescindir d'una convergència o aproximació jurídica, i de l'altra, ni les directives ni, en general, el dret que ens ve de Brussel·les no són ni han estat fins ara un instrument ideal perquè es produeixi.

Per aquestes raons, es busquen altres vies d'aproximació:

a) Una d'aquestes vies intenta establir programes de treball en comú de juristes dels diversos països europeus per buscar què és el que ens uneix i el que ens separa i, en aquest segon cas, esbrinar quina és la solució que més es pot adaptar al tarannà de tots i a les necessitats de construcció europea. En aquest sentit, els darrers anys s'ha produït una europeïtzació sense precedents del treball dels juristes de totes les branques i ja s'han començat a produir els primers resultats importants en forma de «principis» d'una determinada branca del dret, redactats per especialistes de diversos països.

Aquests principis en àmbits com ara el dret de les obligacions o de la responsabilitat civil, ja comencen a inspirar els legisladors nacionals quan han de reformar el dret. Aquest ha estat el cas, per exemple, de la regulació de la prescripció i la caducitat introduïda per la Llei primera del Codi civil de Catalunya, que havia d'entrar en vigor l'1 de gener de 2004 i que ha estat suspesa pel recurs d'inconstitucionalitat presentat pel Govern central. També poden ser útils per inspirar els jutges dels tribunals superiors quan han de resoldre algun dels anomenats *casos difícils* i, segons la visió més uniformista, poden constituir la base d'un futur codi europeu de dret privat que, ara per ara, gairebé ningú no vol.

b) Una altra via d'aproximació és l'europeïtzació de la jurisprudència, amb el seguiment dels criteris aplicats pels tribunals suprems d'altres països europeus en les seves sentències. En aquesta línia destaca d'una manera especial la House of Lords anglesa, que, en casos que ofereixen una complicació especial i en els quals segons el dret aplicable la solució no és gaire clara, no té cap inconvenient a considerar que en diuen els tribunals dels països del seu entorn per escatir quina és la solució més adient. Aquesta influència recíproca, que encara pot sonar a ciència-ficció al nostre país, es troba obertament en casos com ara MacFarlane (1999) o Fairchild (2002) i també en sentències del Hoge Raad holandès o del Bundesgerichtshof alemany.

c) Cada vegada és més important, també, l'europeïtzació de la investigació jurídica, la qual fa que coneixements que en l'àmbit jurídic eren tradicionalment menystinguts o poc útils, com ara el de llengües modernes i de tècniques del dret comparat, hagin esdevingut eines essencials per poder participar en un marc de coneixement que ja no és nacional ni estatal, sinó d'abast europeu. En aquest sentit, és gairebé impensable dur a terme cap mena de treball seriós en matèria d'obligacions i contractes en dret espanyol sense analitzar els *Principis de dret contractual europeu* de l'anomenada *Comissió Lando*.

d) Finalment, una via d'aproximació molt important, perquè mira cap al futur, és l'europeïtzació de l'ensenyament del dret, amb un increment dels continguts relatius al dret dels països del nostre entorn i amb una perspectiva comparada de l'aprenentatge del dret. En les millors universitats dels països europeus més avançats, com ara les de Maastricht o Tilburg, a Holanda, l'University College of London, o en universitats encara més tradicionals com ara Friburg, Hamburg o Munic, els estudiants comencen a familiaritzar-se amb les línies bàsiques dels principals ordenaments jurídics europeus i amb les sentències més importants dels tribunals dels diversos estats. Juntament amb els manuals del país i amb els codis corresponents, els estudiants fan servir llibres de casos i materials de diversos països europeus, com ara el *Ius Commune Casebook* de contractes, de Hugh BEALE, o el de responsabilitat civil de Van GERVEN.

3 La pluralitat lingüística europea

Què té a veure tota aquesta situació d'europeïtzació del dret amb la situació del català en l'àmbit jurídic europeu? Quines repercussions pot tenir?

La més clara i immediata és ajudar a trencar la bipolarització català/castellà i a ser conscients que aquesta europeïtzació en l'àmbit jurídic ens va acostant a poc a poc a la situació de moltes de les llengües parlades avui a Europa. M'explicaré.

No cal recordar que cap de les tres llengües que es parlen als països bàltics que s'incorporaran l'any que ve a la UE (estonià, letó i lituà) no superen els tres milions de parlants. A més de ser un tema molt conegut, sovint s'ha abusat de comparar Catalunya amb aquests països. Un nou quart membre, però, Eslovènia, té una llengua oficial, l'eslovè, parlada per uns dos milions de parlants, mentre que l'eslovac, llengua d'un cinquè nou país membre, té prop de sis milions de parlants.

Si deixem de banda els casos particulars de Xipre —on menys d'un milió de persones es reparteixen entre el grec i el turc— i de Malta —on el maltès i l'anglès són llengües oficials d'una població de menys de 400.000 persones—, dels altres tres nous estats membres que encara queden per referenciar, només el polonès se situa a una distància realment considerable del català (ja que és llengua oficial d'un país de gairebé 39 milions de persones), mentre que l'hongarès passa dels deu milions i el txec arriba fins als poc més de dotze milions.

Ara bé: l'existència d'una pluralitat de llengües parlades només per uns quants milions d'habitants de la Unió Europea no és una novetat. Països que són membres de la UE des de fa anys, com ara Dinamarca, o des de fa menys anys, com ara Finlàndia, tenen com a llengua oficial un idioma que parlen entre cinc i sis milions de persones; i si algun dia Noruega s'incorpora a la UE, aquesta s'enriquirà amb una llengua parlada per uns cinc milions d'habitants.

Si, com hem dit, vivim un procés d'europeïtzació... ¿això significa que els estonians, letons, lituans i eslovens; eslovacs, danesos, finesos i noruecs han de deixar de parlar les seves llengües? I si és així, per què no han de deixar de fer-ho també els txecs i els hongaresos, que, tot plegat, només són uns quants milions més? Quants milions de parlants ha de tenir una llengua perquè trobi el seu lloc en aquest marc europeu? Aquestes, evidentment, no són les preguntes correctes i, per tant, per intentar trobar el lloc que ha de correspondre a les llengües no majoritàries en una Europea plurilingüe, cal referir-se a un altre tipus de qüestions.

En primer lloc, perquè cal tenir present que la referència al nombre de parlants, malgrat ser una dada important, no és la més rellevant. Certament, és una dada que ja des de l'època de la dictadura, amb els pretesos «500 millones de hispanohablantes», més s'ha gravat en l'inconscient col·lectiu i que més s'ha destacat en la contraposició entre castellà i català.

Per mesurar la importància d'una llengua, crec, no n'hi prou de considerar quanta gent la parla, sinó on es parla i qui la parla:

a) Des de la perspectiva geogràfica europea, l'italià és una llengua força més parlada que el castellà (uns 55 milions de persones), si bé només en un sol país com a llengua oficial (si deixem de banda l'escassa incidència que té a Suïssa).

b) El francès, amb poc més de 50 milions de parlants a França, quatre milions a Bèlgica i alguns milers a Luxemburg (sense oblidar el gairebé milió i mig de suïssos), i malgrat ser la primera llengua de només 80 milions de persones a tot el món, és també a Europa un idioma més important que el castellà.

c) Finalment, l'alemany, llengua oficial a Alemanya, Àustria i Bèlgica, amb gairebé 90 milions de parlants, és en l'actualitat la llengua nativa d'un 24 % dels habitants de la UE i, des d'aquest punt de vista, la primera llengua de la Unió Europea.

El català —com el danès, el finès o l'eslovac— no pot tenir la pretensió de convertir-se en una llengua d'abast europeu, que ens permeti anar arreu i comunicar-nos amb tothom. Com moltes de les llengües europees, és una llengua que pot servir perfectament de vehicle de comunicació, a tots els nivells, dins de la seva comunitat, i generar una cultura tan universal i valuosa com la que s'expressa en qualsevol llengua majoritària i que n'inciti el coneixement.

Cal ser conscients, però, que, almenys a Europa, aquesta funció de vehicle de comunicació supranacional tampoc no la pot assolir el castellà. En aquesta relació esquizofrènica que ens ha donat una educació que contraposa el català al castellà com les dues úniques llengües en les quals podem arribar a viure, podem comprovar que la llengua castellana és absolutament irrellevant en un àmbit jurídic europeu tradicionalment dominat, en aquest ordre, per l'alemany, l'italià, el francès i l'anglès.

A més a més, els darrers cinc o sis anys, aquest ordre s'ha invertit d'una manera clara i l'anglès no solament ha superat les llengües jurídiques tradicionals, sinó que gairebé les ha desplaçades. La que n'ha sortit més malparada ha estat l'italià, mentre que el francès i l'alemany es disputen un segon lloc, ara ja a anys llum de la preeminència de l'anglès.

I aquesta situació, precisament perquè ens referim a l'àmbit jurídic, és veritablement sorprenent. Tres llengües que comparteixen una base comuna de dret romanogermànic, en gran part codificat al segle XIX, amb unes institucions i uns conceptes jurídics no gaire allunyats, es veuen desplaçades per la llengua d'un sistema jurídic molt diferent, que desconeix la codificació, que considera les lleis com a excepció del *Common Law*, que confia més en els precedents dels seus tribunals que no pas en les lleis dels seus propis parlaments, i que fa funcionar unes institucions i uns conceptes jurídics tan allunyats de la major part dels països europeus, que sovint són difícils d'entendre.

Tots ens podem imaginar, però, quines són les raons d'aquesta preeminència. L'anglès no és —o, més ben dit, fa temps que va deixar de ser-ho— la llengua dels anglesos. Probablement seria simplificar massa dir que és important perquè és la llengua de l'imperi, de la *pax americana*, que ha marcat la cultura occidental molt abans de l'actual unilateralisme que ha portat la fi de la Guerra Freda.

Com en altres camps de la ciència, l'anglès ha estat adoptat com a *lingua franca* de l'àmbit jurídic, amb una peculiaritat molt especial: que, com que les institucions i les figures jurídiques

continentals europees són sovint diferents de les angleses, s'ha d'estipular com s'han de dir les coses. A vegades se cerca una terminologia anglesa nova, que no estigui vinculada a la tradició jurídica del *Common Law* i que, per aquesta raó, pugui ser emprada per tots sense el llast d'un significat tradicional. Altres vegades, aquesta estipulació es fa des d'una llengua llatina, quan no directament des del llatí. Així, per exemple, en la cerca d'aquest dret comú europeu que es fa fonamentalment en anglès, s'ha començat a parlar de:

- *force majeure* en comptes d'*act of God*, per referir-se a la força major;
- *solidary, separate and communal obligations* per referir-se, respectivament, a les obligacions solidàries, les parcials o mancomunades simples i les mancomunades en mà comuna;
- *patrimonial law* i *patrimony* per referir-se, respectivament, al dret patrimonial i al patrimoni, i
- *liability for the acts of the others*, per referir-se a la responsabilitat per fet aliè.

Fins i tot els advocats anglesos tenen cada cop més afició a deixar anar llatinismes crus en els seus tribunals, si bé l'etiqueta exigeix que es pronuncïin en un exquisit accent anglès com a *conditio sine qua non*.

L'anglès, també en l'àmbit jurídic, doncs, ha esdevingut la llengua global per excel·lència, en clar detriment d'altres llengües, però en cap cas del castellà. L'esquizofrènia de la contraposició català/castellà ens ha volgut fer creure el contrari, però no és així. A Europa, el castellà no té l'estatus de llengua de comunicació supraestatal, que jo sàpiga, en cap àmbit cultural rellevant i menys en l'àmbit jurídic, un àmbit en el qual Espanya té un pes encara més escàs.

La creença contrària, de l'important pes cultural del castellà a Europa, s'ha fomentat també per intentar excusar les greus mancances en l'ensenyament de llengües estrangeres que des de sempre han caracteritzat l'ensenyament a l'Estat espanyol i que han fet que els espanyols —després dels anglesos, en aquest cas, però per raons òbvies— siguin els ciutadans europeus amb un bagatge lingüístic més lleuger.

Als catalans, que tradicionalment no hem pogut gaudir d'una política educativa pròpia en l'aprenentatge de llengües estrangeres, aquesta situació ens porta sovint, quan sortim a l'estranger, a cercar la taula de salvació en un castellà que a casa no parlaríem ni que ens tiressin pedres. Certament, per pudor històric no diem allò d'«hábleme en cristiano», però sí que quan les coses es compliquen a Londres, París o Berlín, podem veure conciutadans reconfortats en trobar algú que parla castellà.

Per posar remei a aquesta situació, els darrers temps la Generalitat ha posat en marxa una política que, malgrat anomenar-se eufemísticament *de terceres llengües*, té com a objectiu no declarat que durant els propers anys les noves generacions de catalans comencin a poder moure's amb comoditat en la llengua global per excel·lència. Aquesta política és molt important per un doble motiu: d'una banda, perquè, en incrementar les habilitats lingüístiques dels catalans —encara que només sigui en la llengua global—, ens ha de permetre participar en aquest procés d'europeïtzació i de globalització en unes condicions similars a les d'altres països europeus i, si no hi ha un canvi sobtat en altres comunitats autònomes, en una posició competitiva molt superior a la de la resta de ciutadans espanyols. I de l'altra, i de retruc, perquè ens ha de permetre redimensionar sense complexos la importància del català, que ha de deixar de ser «la ventafocs» del castellà i que s'ha de revalorar, al costat de moltes altres llengües no majoritàries d'Europa, com la llengua pròpia d'una comunitat de persones en la seva vida ordinària.

Encara que us pugui semblar agosarat, permeteu-me dir-vos que crec sincerament que l'anomenada *política de terceres llengües* no solament és fonamental per a l'esdevenidor del país, sinó que també complementa la política de normalització lingüística, en la mesura que pot ajudar els catalanoparlants a retrobar-nos lingüísticament i a superar molts dels complexos que ens va crear el sistema educatiu franquista i que el nacionalisme espanyolista que vivim en l'actualitat intenta perpetuar.

Caldrà, però, per la nostra part, que no permetem que aquesta política de terceres llengües quedi reduïda a un simple eslògan electoralista. El que he vist, el que conec, no m'ajuda a ser optimista. Crec que, per ser efectiva, una política d'aquesta mena requereix un compromís més transversal en:

- Diversos àmbits socials. No n'hi ha prou de centrar-lo en l'educació. Així, per exemple, un dels elements que més ha contribuït als coneixements lingüístics d'holandesos o suecs ha estat subtitular pel·lícules en comptes de doblar-les. No vull dir que s'hagi de fer així sistemàticament, però sí que a vegades pot resultar molt apropiat.
- Diverses etapes educatives. Cal replantejar el pes de l'ensenyament de llengües estrangeres no solament en l'àmbit universitari, sinó també en tots els cicles formatius, per tal de garantir un cert domini d'una tercera llengua i, com a mínim, un coneixement més elemental d'una quarta. L'actual Pla de terceres llengües es conforma amb només una tercera llengua i, el que és pitjor, a aspirar a un nivell tan baix (el *First*, diríem en la terminologia dels exàmens de Cambridge), que no garanteix que es pugui treballar (llegir i parlar, però també escriure) en la llengua apresada.
- Cal avaluar el cost econòmic d'aquestes polítiques i posar al seu abast els mitjans econòmics necessaris. I, sobretot, no caure en la síndrome moderna del legislador il·lustrat, quan els monarques pensaven que per ensenyar als seus ciutadans n'hi havia prou de fer unes lleis molt pedagògiques. Avui, la llei, com a eina pedagògica, ha estat substituïda per l'ordinador. Com les lleis, ni les màquines ni els programes d'ordinador poden substituir els educadors. Les llengües s'aprenen amb l'escalfor humana, no a cop de teclat.

Un cop alleujat de la pressió de no ser una llengua majoritària en relació amb el castellà, el català ha de reivindicar el lloc que pertoca a tota llengua nacional en la vida de la comunitat lingüística que li serveix de base. Perquè:

- ¿Ens podem imaginar el jutge d'un tribunal holandès dient-li al testimoni que parli anglès perquè no entén l'holandès? Dificilment.
- ¿Ens podem imaginar a Finlàndia un venedor de mòbils que diu a un client de Tampere, Turku o Rovaniemi que li adreci la consulta en un altre idioma perquè no entén el finès? Certament, no.
- ¿Ens podem imaginar a Dinamarca o a Noruega que els cartells, les instruccions dels medicaments, les instruccions d'ús del rentavaixelles, dels forns de microones o de les cambres fotogràfiques, les etiquetes dels aliments, els programes d'ordinador, la major part de llibres universitaris, els contractes de compravenda o d'arrendament, les sentències dels tribunals, etc., etc., estiguin en una llengua que no és la pròpia del país en qüestió?

L'absència del català en aquests àmbits no es pot justificar ni en el procés d'europeïtzació o de globalització ni en una pretesa posició preeminent del castellà en el concert de les llengües europees. Garantir la presència del català en aquests àmbits ha de ser, certament, una tasca de tots, però, pel que fa a les institucions, no ha de ser una tasca exclusiva de la Generalitat. En un estat democràtic, sobretot si es tracta d'un estat plurinacional i plurilingüe com és el nostre, l'Estat també té el deure de garantir l'ús efectiu del català. Malgrat la globalització de les llengües i, en el cas del dret, d'aquesta intensa fase d'europeïtzació, cal reivindicar per al català el lloc central que, en àmbits com ara els esmentats aquí, li pertoca.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Estudi sobre l'ús de la llengua en un despatx d'advocats d'Olot

Josep Planas

Consorci per a la Normalització Lingüística

1 Identificació i característiques del despatx

- Nom: Capdevila Advocats
- Adreça: pl. de Catalunya, 2, 17800 Olot
- Plantilla: quatre advocats, una secretària i dues auxiliars administratives
- Té una clientela cenyida a l'àmbit lingüístic català.

2 Origen del projecte

El projecte neix en el marc del màster en Lingüística Aplicada que organitza la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació. El CNL coordina alguns dels projectes finals de pràctiques de l'alumnat del màster. Entre d'altres, es proposa elaborar un projecte lingüístic per a un despatx d'advocats.

En el full informatiu *Addenda*, que el Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona (en el qual participa el Centre de Normalització Lingüística de Girona) edita i distribueix entre els professionals del sector, es publica la proposta i es demana si hi ha algun despatx interessat a participar-hi. Capdevila Advocats, d'Olot, respon a aquesta oferta i accepta desplegar el projecte en la seva organització.

Cal aclarir que Capdevila Advocats és un despatx de llarga tradició (aviat complirà cent anys) i que l'anterior membre del despatx, Sr. Josep Maria Capdevila i Masó, era una persona molt sensibilitzada en relació amb la utilització del català. Ja als anys vuitanta, el despatx havia dut a terme una revisió interna i privada de l'ús del català i havia encarregat un curs de formació al personal. Abans de respondre a l'oferta del Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona, el despatx tenia el convenciment d'haver adquirit un seguit de «vici lingüístics» que calia revisar.

El projecte va ser desenvolupat per tres alumnes del màster, sota la direcció d'una tècnica del CNL de Girona, entre abril i juliol de 2002.

3 Objectius i procediment de treball

L'objectiu principal del projecte és analitzar la situació en què es troba el català al despatx, tant des del punt de vista quantitatiu com des del qualitatiu, i proposar les mesures correctores (pla lingüístic) que calguin per millorar la situació inicial.

Un segon objectiu, no explícit, és valorar la viabilitat que un despatx d'advocats pugui treballar normalment en català sense que això li representi traves importants en el seu funcionament.

Per valorar l'aspecte quantitatiu s'utilitza l'Indexplà, eina informàtica elaborada pel CNL que permet obtenir una fotografia de la situació lingüística d'una organització en un moment determinat (posteriorment n'explicarem el funcionament i els resultats obtinguts).

Quant al qualitatiu, s'opta per fer la revisió dels documents del despatx més habituals. En aquest cas, es dóna prioritat als documents de caràcter jurídic per sobre de la documentació administrativa, ja que es preveu (i es confirmarà) que seran els que presentaran més interferències del castellà.

Una vegada completada l'anàlisi quantitativa i qualitativa, es proposarà un pla lingüístic amb uns objectius específics per millorar la qualitat lingüística de la documentació i mantenir-ne la quantitat.

4 Anàlisi inicial

4.1 Quantitativa

Com ja hem dit, per valorar el grau d'ús del català en el funcionament habitual del despatx hem utilitzat l'Indexplà.

Aquesta aplicació d'Excel permet avaluar el grau d'ús del català d'una organització a través d'un sistema de 34 indicadors agrupats en sis factors. A partir d'aquestes dades es pot obtenir un índex d'NL en una escala de 0 a 100. Els indicadors triats no representen la totalitat dels elements amb contingut lingüístic de l'organització, però sí que garanteixen l'obtenció de dades representatives i fiables.

Els 34 indicadors s'agrupen en els factors següents:

- 1 Imatge i retolació
- 2 Adequació lingüística
- 3 Criteris d'ús
- 4 Documentació d'ús extern
- 5 Comunicacions externes
- 6 Documentació i comunicacions internes

Una vegada recollits els indicadors (des del nom en el paper de carta, el rètol, les publicacions o la publicitat, fins a la llengua de les circulars internes, de les reunions de treball o l'adequació lingüística del personal), el programa ens permet obtenir el grau de normalització lingüística per a cada factor i l'índex global (INL), fruit d'una mitjana ponderada dels resultats. Aquests indicadors es recullen en un full de dades que es traspasa directament al programa, el qual elabora el gràfic corresponent.

Es considera adequat qualsevol índex superior als 80 punts, tot i que sempre hi ha la possibilitat d'incidir en els factors que siguin més baixos.

En el cas de Capdevila Advocats ja prevèiem que el resultat quantitatiu seria alt, atès que va ser la mateixa organització qui es va acollir al projecte i això ja indicava una certa sensibilitat cap al tema de la llengua. L'índex global d'NL (INL) va ser de 92 (molt alt), i per factors, els resultats van ser els següents:

1 Imatge i retolació	98
2 Adequació lingüística	85
3 Criteris d'ús.....	85

4	Documentació d'ús extern	100
5	Comunicacions externes.....	97
6	Documentació i comunicacions internes	88

Si ens parem a analitzar breument cada factor, podem observar el següent:

4.1.1 Imatge i retolació

El resultat és molt alt (98). De fet, tota la imatge externa està íntegrament en català (retolació, paper de carta, segells, targetes, etc.). Si el valor no és 100, és perquè la ponderació fa que els resultats d'altres factors l'afectin a la baixa.

4.1.2 Adequació lingüística

Analitza si els treballadors tenen els coneixements lingüístics necessaris d'acord amb el lloc de treball que ocupen.

Es defineixen quatre perfils lingüístics diferents segons que atenguin el públic o no, i que redactin documents o no.

El mètode que s'ha utilitzat en aquest cas per determinar quins coneixements de català tenen ha estat un qüestionari. En altres casos (sobretot en organitzacions més complexes o amb més treballadors), es poden utilitzar l'entrevista personal i, fins i tot, les proves de nivell.

El resultat (85) és alt, la qual cosa indica que el personal té el nivell de català exigible per a la tasca que desenvolupa, tot i que, en la majoria de casos, no en tingui cap certificat oficial.

4.1.3 Criteris d'ús

Capdevila Advocats no té una normativa escrita sobre criteris lingüístics en l'ús del català, ni incentiva de manera explícita l'assistència a cursos de català, aspectes que valora aquest factor. No obstant això, la norma és usar el català per defecte en totes les comunicacions, tant orals com escrites. La formació professional que reben els treballadors també és en català. Això, afegit al fet d'usar sistemàticament eines de suport lingüístic i esporàdicament serveis d'assessorament, fa que el factor arribi a 85.

4.1.4 Documentació d'ús extern

Tota aquesta documentació està en català i, per tant, el resultat és 100. Inclou els segells, les factures, els rebuts, etc.

4.1.5 Comunicacions externes

Es refereix a comunicacions, tant escrites (bàsicament cartes) com orals (atenció telefònica i publicitat). L'índex també és molt alt (97), ja que regularment es fa tot en català. L'única excepció són les comunicacions enviades fora de l'àmbit lingüístic català, que es tradueixen al castellà.

4.1.6 Documentació i comunicacions internes

Els documents interns estan en català (contractes, formularis, circulars, memòries, etc.). Si l'índex no és més alt (85), és perquè els programes informàtics estan en castellà, dels quals, en molts casos, no existeix la versió catalana.

La conclusió que es pot extreure d'aquesta anàlisi és que, pel que fa a quantitat, no cal fer cap actuació especial i només cal vetllar perquè es mantingui.

4.2 Qualitativa

L'anàlisi quantitativa ens ha deixat clar que Capdevila Advocats és una empresa absolutament preparada per atendre els seus usuaris en català. Ara cal considerar quina és la situació des del punt de vista qualitatiu.

Per fer aquesta anàlisi s'opta per revisar dotze documents de contingut jurídic habituals en la feina diària (es trien els documents més usuals). Ja hem dit que s'opta per aquests documents en detriment dels més administratius perquè se sospita que és on hi pot haver més interferències del castellà.

Els documents revisats són:

- Escrit de taxació
- Recurs d'apel·lació
- Demanda de divorci de mutu acord
- Demanda de separació de mutu acord
- Demanda de judici monitori
- Demanda de judici ordinari
- Demanda d'incapacitació
- Demanda de mesures personals i alimentàries
- Demanda de mesures provisionals
- Demanda de resolució de contracte
- Execució de sentència
- Canvi de mesures de comú acord

D'aquesta revisió s'obté la constatació que la qualitat lingüística global és bona, si bé es detecten algunes interferències del llenguatge jurídic castellà, sobretot pel que fa a convencions i estructures lèxiques.

Com a resultat d'aquesta anàlisi, s'elaboren uns nous models de textos que poden funcionar com a plantilles i, a més, es redacta un breu document d'assessorament lingüístic en què es recullen els comentaris de les revisions per evitar que els errors es repeteixin. Aquests comentaris s'estructuren en dos apartats: lèxic (abreviatures, terminologia i fraseologia) i recomanacions estilístiques i tipogràfiques.

5 Proposta de pla lingüístic

A partir d'aquesta anàlisi quantitativa i qualitativa, es redacta un document amb un seguit de recomanacions, que seran el pla lingüístic específic per a Capdevila Advocats.

El pla se centra en l'aspecte qualitatiu, atès que el quantitatiu ja és prou elevat, i parteix del següent objectiu específic:

«Millorar la qualitat lingüística dels documents escrits i incidir en la competència lingüística del personal.»

Per aconseguir aquest objectiu es proposen unes actuacions concretes:

- **Formació lingüística del personal**

Es proposa difondre sistemàticament entre el personal l'oferta de cursos del CNL de Girona, així com el Servei d'Autoaprenentatge de Català del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa. No és viable elaborar, en aquest cas, un pla de formació específic per a l'empresa, atès el baix nombre de treballadors que té. També cal informar-los dels recursos formatius que es poden trobar a Internet, especialment els específics de llenguatge jurídic. També es proposa difondre el curs de llenguatge jurídic que anualment ofereix el Col·legi d'Advocats de Girona, amb la col·laboració del CNL i de la DGPL, així com els diversos cursos que organitza la Delegació de la Garrotxa d'Òmnium Cultural.

Finalment, es recorda la funció informativa i formativa que té el full *Addenda*, elaborat pel Grup de Treball per a l'Àmbit Jurídic i Judicial de Girona, que, a més de tota l'oferta formativa, inclou informació sobre recursos lingüístics diversos.

- **Millora de la correcció lingüística i estilística dels textos escrits**

A partir de la revisió dels textos esmentats i de l'elaboració dels nous models de documents, i amb l'ajuda de l'informe d'assessorament lingüístic que ja hem mencionat, es pretén que hi hagi una millora dels documents escrits, sobretot en els aspectes de convencions gràfiques, lèxic i fraseologia.

- **Increment de l'ús dels serveis d'assessorament lingüístic**

Es tendirà a difondre i potenciar l'ús del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa, tant pel que fa a consultes puntuals com pel que fa a revisió de nous models de documents.

D'altra banda, es proposa l'adquisició d'eines de suport lingüístic específiques per al sector, així com la consulta sistemàtica de les eines informàtiques a l'abast.

6 Desenvolupament posterior del pla

De les actuacions concretes proposades, n'hi ha de pendents i d'altres ja assolides.

Pel que fa a la formació lingüística del personal, no s'ha dut a terme cap curs. Sí, però, que els socis del despatx tenen l'efectiva voluntat de promoure la formació del personal, i amb aquesta finalitat s'ha plantejat la possibilitat de seguir els cursos en horari laboral, per tal de no carregar les agendes personals. En l'actualitat estem pendents de rebre l'oferta de cursos que s'adaptin a aquestes circumstàncies.

Pel que fa a la millora de la correcció lingüística i estilística dels textos escrits, la revisió i l'informe elaborat per l'equip dirigit per Susagna Sabaté ens han estat de gran ajuda i ens han permès corregir els «vici lingüístics» que hem adquirit en l'ús del llenguatge jurídic escrit. Hem incorporat plantilles que ens ajuden a no cometre els repetits errors que fèiem.

Si bé no hem incrementat l'ús del Servei de Català d'Olot – la Garrotxa, sí que hem instaurat com a costum la utilització dels correctors de català en tots els nostres textos.

Des de la nostra organització, el pla s'ha vist com una eina útil, i realment hi hem hagut de dedicar molt pocs esforços, tant pel que fa a l'atenció de les persones que l'han dut a terme com pel que fa a la posada en pràctica d'algunes recomanacions.

7 Actuacions posteriors

La previsió és poder continuar aplicant les recomanacions del pla durant el 2003 i posteriorment iniciar un seguit d'actuacions amb una finalitat avaluativa.

Es preveu fer una segona aplicació de l'Indexplà per comparar-la amb la primera i constatar si el grau d'ús del català es manté o, fins i tot, augmenta.

D'altra banda, caldrà fer una nova revisió de la documentació per corregir les desviacions que s'hi hagin pogut produir i introduir-hi les modificacions que es considerin convenientes.

8 Conclusions

En tot cas, és clar que ens trobem davant d'una empresa modèlica en l'aspecte lingüístic, que ens demostra que és possible treballar normalment en català en l'àmbit jurídic i judicial i alhora intentar, encara, millorar la qualitat lingüística, sense perdre, per això, competitivitat.

Sens dubte, Capdevila Advocats és, malauradament, una empresa atípica en el sector pel que fa al tema lingüístic, i així ho afirmen les autores de l'estudi, però ens pot servir d'exemple davant de moltes de les excuses que quasi sempre s'esgrimeixen quan es planteja el tema del català en la justícia.

9 Crèdits

Abans d'acabar, voldria dir que, si bé m'ha tocat a mi, juntament amb el senyor Joan Cañada, presentar-vos aquesta experiència, no he estat pas jo qui ha dirigit l'estudi ni tampoc qui l'ha desenvolupat. Van dur a terme el projecte Laia Castanyer, Victòria Oliva i M. Àngels Vila, alumnes del màster en Lingüística Aplicada que la Fundació Universitat de Girona: Innovació i Formació va impartir de 2000 a 2003 i que va dirigir la tècnica del CNL de Girona Susagna Sabaté.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Pla de funcionament en català de les oficines judicials

Rosa Costa

Equip de Normalització Lingüística dels Jutjats de Girona

1 Antecedents del Pla de funcionament en català de les oficines judicials

El Pla de funcionament en català de les oficines judicials es va iniciar l'octubre de 2000 i s'inscriu en el Programa de normalització lingüística en l'àmbit judicial, que duu a terme el Departament de Justícia des de l'any 1993. Un dels objectius d'aquest programa és aconseguir que el màxim nombre d'oficines judicials tinguin el català com a llengua d'ús preferent.

Per tal d'aconseguir aquest objectiu, es va distribuir per tot el territori de Catalunya un equip de persones —que es van anomenar *dinamitzadors lingüístics*— amb la funció d'impulsar l'ús del català entre el personal dels jutjats. Els dinamitzadors lingüístics fan tasques de correcció i traducció de plantilles de documents, assessorament lingüístic i organització de cursos de català per al personal de les oficines judicials.

Des del Departament s'han ofert molts mitjans a les oficines judicials per tal d'aconseguir-hi un ús normal del català —com ara l'organització de cursos gratuïts de català, la difusió de materials en català (diccionaris, lèxics, revistes, etc.), la difusió de plantilles de documents, i el servei de correcció i d'assessorament lingüístic que presten els dinamitzadors. Però, malgrat els esforços duts a terme i els recursos destinats a la normalització del català en aquest àmbit, els resultats obtinguts no són els que voldríem. Hi ha una sèrie d'obstacles que impedeixen una presència normal de la llengua catalana en aquest àmbit —podríem esmentar-ne alguns, sense aprofundir-hi: el marc jurídic desfavorable al català, la pertinença dels funcionaris a cossos nacionals, la procedència forana del funcionariat, la no-exigència de coneixements de català per treballar en aquest àmbit, la inèrcia d'ús del castellà, la manca de demanda d'ús del català i la manca de material de treball en català (lleis, manuals, codis, etc.).

Els avenços en matèria de normalització que es van assolir abans de l'aplicació del Pla pilot van ser importants, però molt lents, i no s'aconseguia trencar la inèrcia general d'ús del castellà ni augmentar el nombre d'oficines judicials amb el català com a llengua d'ús habitual. L'ús del català depenia de persones concretes de diverses oficines judicials que, per voluntat pròpia i amb el suport dels dinamitzadors lingüístics, decidien treballar en català. Quan aquestes persones canviaven de destinació i passaven a treballar en una altra oficina judicial, les persones que les substituïen generalment no continuaven usant el català, i això implicava un pas enrere en la tasca de normalització lingüística de l'oficina.

Per aquest motiu, el Departament de Justícia va decidir reorientar les línies d'actuació i, dins del marc del Programa de normalització lingüística, aplicar un Pla pilot de funcionament en català de les oficines judicials. Aquest Pla es va adreçar inicialment a quaranta oficines judicials que voluntàriament s'hi van voler inscriure. Més endavant s'hi han incorporat més oficines judicials i ara mateix n'hi ha 106 d'inscrites.

Tal com hem dit, arran que el percentatge d'ús del català avançava molt lentament, i que en la majoria de casos treballaven en català alguns funcionaris concrets i no, en canvi, oficines judicials senceres, el Pla pilot es va dissenyar de manera que s'hi implicués l'oficina judicial en bloc: jutge, secretari i la resta de personal de l'oficina.

L'objectiu principal del Pla era demostrar que un jutjat a Catalunya pot treballar en català sense causar retards en el procediment, i sense provocar indefensió a les parts per desconeixement de

la llengua, ja que l'últim cens lingüístic català reflecteix que el 94,5 % de les persones residents a Catalunya entenen el català.

2 Requisits de participació en el Pla

Els requisits de participació són els següents:

- Les oficines inscrites s'han de comprometre a redactar en català la documentació que generin, tret que alguna de les parts al·legui indefensió per desconeixement de la llengua.
- Han de nomenar un coordinador que fa d'interlocutor entre el jutjat i el Departament i, mensualment, han de lliurar un informe en què consti el recompte de la documentació tramitada, en quina llengua s'han dut a terme els judicis orals, quantes demandes i contestacions a la demanda s'han rebut en català i quantes en castellà, i quants escrits de fiscals, forenses i perits s'han rebut en català i quants en castellà. Un cop passats els primers sis mesos de participació, han de redactar un informe valoratiu amb conclusions i propostes de futur. A partir d'aquests informes, el Departament reforça o inicia les actuacions de normalització lingüística necessàries per fer del català una llengua d'ús habitual dins l'Administració de justícia.
- La inscripció de l'oficina judicial ha de ser voluntària: hi han d'estar d'acord el jutge, el secretari i el 50 % del personal de l'oficina.
- El personal ha de tenir els coneixements de català suficients per poder escriure i transcriure documents en català i per atendre oralment en català.

3 Funcionament

- Totes les oficines inscrites tenen accés a un programa de traducció automàtica i, durant els primers sis mesos de participació, compten amb l'assistència permanent d'un lingüista. El traductor ha estat una eina molt important en el desenvolupament del Pla.
- El funcionament del traductor automàtic és el següent: les oficines judicials envien a traduir el document en castellà. Un cop traduït, el personal de normalització lingüística rep l'original castellà i la traducció al català. En fa la postedició —revisió i correcció d'errors d'interpretació, tipogràfics, etc.— i, un cop revisat, el retorna a l'oficina.
- Les persones que hi participen reben del Departament una gratificació econòmica pel fet d'haver col·laborat en la recollida de dades que es fa mentre dura el Pla a partir dels informes lliurats pels òrgans participants.

També poden participar en el Pla les fiscalies i els metges forenses que ho desitgin. Les condicions de participació són les mateixes que per a les oficines: el compromís d'ús del català oral i escrit i el lliurament d'informes mensuals d'ús del català.

4 Fases

Per tal de consolidar el català com a llengua d'ús habitual en aquestes oficines judicials, la participació en el Pla s'estructura en tres fases, que tenen unes condicions diferents.

En la primera fase, de sis mesos de durada, les oficines judicials tenen el suport permanent dels serveis lingüístics dels jutjats, que assumeixen la correcció, la traducció i la postedició de documents i, en general, el subministrament de les eines necessàries per treballar en català.

Passats els primers sis mesos, els jutjats inscrits entren en una segona fase, en la qual totes les persones que hi participen han de triar entre dues modalitats de participació:

- Modalitat A: consisteix a treballar en català de manera autònoma i amb l'ajut només esporàdic dels serveis lingüístics (les persones acollides a aquesta opció perceben el 100 % de la gratificació establerta en la primera fase).
- Modalitat B: consisteix a treballar en català amb el suport permanent dels serveis lingüístics (les persones acollides a aquesta opció perceben el 50 % de la gratificació establerta en la primera fase).

En la majoria d'oficines, els funcionaris del jutjat se senten capaços de treballar autònomament en català i opten per la primera modalitat, i els jutges es decideixen per una modalitat o per l'altra en funció de si redacten les resolucions en català o en castellà i, per tant, necessiten l'ús del traductor automàtic i el servei de postedició de traduccions de l'equip de normalització lingüística.

D'aquesta manera, en un mateix jutjat pot haver-hi diferents opcions de participació segons el grau de dependència del dinamitzador que es tingui.

Després de dos anys de participació en el Pla, les oficines judicials passen a una tercera fase, en la qual l'oficina judicial en conjunt ha de decidir si continua la participació de manera autònoma, amb una percepció del 100 % de la quantitat establerta (modalitat A), o bé amb el suport permanent del dinamitzador per a la postedició de sentències o per a la traducció de documents propis dels jutjats, amb una percepció del 50 % de la quantitat establerta (modalitat B). Quan l'oficina opta per treballar autònomament, el Departament es compromet a nomenar, a proposta del jutge o del secretari, una o dues persones de l'oficina com a responsables de la postedició de les sentències que originàriament s'hagin redactat en castellà.

L'objectiu de la tercera fase és aconseguir augmentar el nombre d'oficines judicials que treballen en català amb autonomia. Així, en aquesta fase es pretén que cada oficina sigui capaç d'emetre tots els documents i posteditar les sentències que genera sense haver de recórrer als serveis lingüístics.

D'aquesta manera, el personal de normalització lingüística pot atendre les noves oficines judicials que s'inscriuen al Pla i que necessiten el seu suport.

5 Difusió

Per tal de fer difusió de l'aplicació del Pla i de les oficines inscrites, se n'ha informat els operadors jurídics (advocats i procuradors —per mitjà dels col·legis respectius—, fiscals, forenses, etc.) i periòdicament es difonen en la premsa els resultats estadístics d'ús del català de les oficines inscrites.

Així mateix, les oficines participants tenen un rètol afixat en què s'informa que el jutjat treballa en català.

6 Resultats

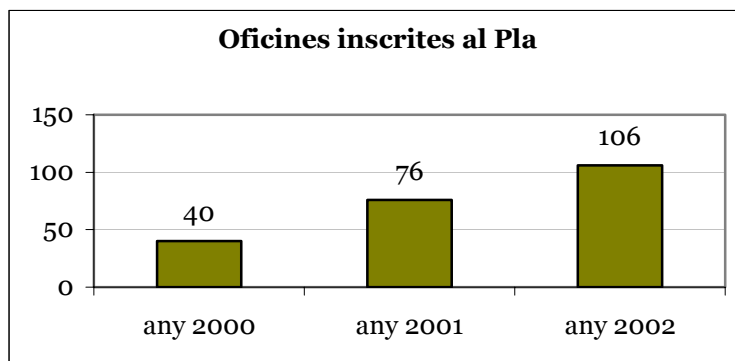
Tot seguit analitzem les dades sobre l'evolució del nombre d'oficines inscrites, els coneixements de català dels funcionaris i l'ús oral i escrit a les oficines judicials de Catalunya.

La informació relativa als coneixements de català dels funcionaris i a l'ús oral i escrit a les oficines judicials està extreta dels dossiers de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit judicial dels anys 1999 i 2002. Són dossiers elaborats pel Departament de Justícia anualment.

També cal esmentar que les dades de l'any 2002 s'han obtingut a partir d'enquestes adreçades al personal de l'Administració de justícia, que han respost un 58 % de les persones enquestades.

6.1 Oficines inscrites

Pel que fa a les oficines judicials inscrites, l'octubre de 2000 van començar a participar en aquest Pla quaranta oficines judicials de tot Catalunya, i durant l'any 2001 s'hi van incorporar quaranta oficines més. L'any 2002 el nombre d'inscrits ha continuat augmentant fins a arribar a un total de 106 oficines que tenen el català com a llengua d'ús habitual en la seva documentació.

6.2 Coneixements de català

Quant als coneixements de català del funcionariat, si comparem les estadístiques de l'any anterior a l'aplicació del Pla amb les de l'any 2002, observem:

Que ha augmentat el percentatge de persones que l'entenen, el parlen i l'escriuen (el 1999 era un 40,28 %, i el 2002, un 48 %) —és normal perquè cada any s'organitzen cursos de català.

Que ha disminuït el percentatge de funcionaris que no l'entenen (el 1999 era un 8,35 %, i el 2002, un 4 %). És difícil que aquest percentatge baixi perquè cada any s'incorporen a l'Administració de justícia persones de fora de Catalunya que no entenen el català. Mentre es mantingui la pertinença dels funcionaris a cossos estatals i el català no s'exigeixi com a requisit, i sigui només un mèrit, hi haurà persones treballant en l'Administració de justícia de Catalunya sense coneixements de català.

<i>Coneixements de català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
No l'entenen	8,35 %	4 %
Només l'entenen	21,02 %	17 %
L'entenen i el parlen, però no l'escriuen	30,36 %	31 %
L'entenen, el parlen i l'escriuen	40,28 %	48 %

6.3 Ús oral a les oficines judicials

Si comparem les dades d'abans de l'aplicació del Pla amb les de l'any 2002 —quan ja es portaven dos anys d'aplicació del Pla—, constatem que hi ha hagut una millora en el percentatge d'ús.

<i>Ús oral del català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
Mai	41,57 %	8,90 %
A vegades	33,89 %	19,14 %
Sempre	24,54 %	71,67 %

6.4 Ús escrit a les oficines judicials

Pel que fa a l'ús escrit, la millora també és significativa gràcies a l'aplicació del Pla.

<i>Ús escrit del català</i>	<i>Any 1999</i>	<i>Any 2002</i>
Mai	78,54 %	44,06 %
A vegades	17,85 %	31,50 %
Sempre	3,62 %	24,10 %

L'increment del nombre de persones que parlen i escriuen en català respon a la incorporació d'oficines judicials al Pla, ja que un dels requisits és que s'utilitzi el català en les actuacions orals i escrites.

Abans de l'aplicació del Pla hi havia un desequilibri molt gran entre el percentatge de persones capaces d'entendre, parlar i escriure el català i el de persones que efectivament l'usaven al seu lloc de treball. És a dir, que al funcionariat l'interessa inscriure's a cursos, adquirir uns coneixements de català i, sobretot, obtenir un títol, però aquests coneixements no es tradueixen en l'ús del català a la feina. Aquests darrers anys s'ha salvat una mica aquest desequilibri entre coneixements de català i ús efectiu.

7 Conclusions

El Pla ha tingut èxit gràcies a una sèrie de factors:

- El treball dut a terme pel Departament abans de l'inici del Pla. Des de fa temps, el Departament ha facilitat la formació en llengua catalana i l'assessorament lingüístic al funcionariat, i ha posat a l'abast de l'oficina judicial una base documental amb els formularis necessaris per a la tramitació de procediments en les dues versions, en català i en castellà.
- L'ús de la traducció automàtica. Aquesta eina, que s'ha posat a disposició dels jutjats inscrits a l'experiència, ha permès la traducció d'un volum de documents molt alt, bàsicament sentències, en un termini de temps breu, i ha fet que molts jutjats, veient la facilitat i la rapidesa amb què se'ls retornen els documents enviats al traductor automàtic, s'hagin decidit a inscriure's al Pla. Sense la traducció automàtica, els dinamitzadors no haurien pogut assumir la traducció de totes les sentències que els jutjats inscrits generen en castellà.
- L'assistència permanent d'un lingüista en cada oficina judicial durant els primers mesos. Inicialment, el funcionariat que comença a treballar en català no se sent segur i necessita el suport del dinamitzador per revisar, corregir i traduir els documents que s'emeten.
- La gratificació econòmica. També ha estat un dels factors que han fet que moltes oficines es decidissin a inscriure's al Pla.

S'ha aconseguit l'objectiu del Pla de demostrar que el català es pot utilitzar amb normalitat en l'Administració de justícia sense causar retards. Ho reflecteixen els informes lliurats per les oficines inscrites.

El Pla ha permès que persones que fins ara no utilitzaven el català a la feina perquè es pensaven que no tenien prou coneixements o per inèrcia d'ús del castellà hagin passat a utilitzar-lo diàriament en totes les actuacions judicials, i ha fet augmentar l'ús del català a les oficines judicials. També s'ha aconseguit fixar un criteri d'ús lingüístic del català a les 106 oficines inscrites, resultat d'una decisió que tot el personal de l'oficina judicial ha pres voluntàriament.

Esperem que d'aquí a uns anys puguem parlar de moltes més oficines inscrites al Pla, amb el compromís de treballar en català. I, anant una mica més enllà, també seria bo que, si algun dia es deixa d'aplicar el Pla, les oficines judicials continuessin treballant en català amb normalitat, sense la necessitat de fer-ho per la circumstància que s'han inscrit a un Pla. Al cap i a la fi, es tracta d'oficines que estan al servei de la ciutadania, i el fet d'atendre-la en la llengua pròpia de Catalunya s'hauria de considerar el més lògic i normal.

Bibliografia

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA I INTERIOR. «Dossier de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de justícia, 1999».

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA I INTERIOR. «Dossier de seguiment de la normalització lingüística en l'àmbit de l'Administració de justícia, 2002».

LIZANDRA, Rosa. «El Pla pilot de funcionament en català de 40 oficines judicials». A: *Actes de la II Jornada sobre Llenguatge Jurídic i Administratiu Universitari de la CILAJ*. Barcelona: CILAJ, 2001.

LIZANDRA, Rosa. «El Pla de funcionament en català de 40 oficines judicials». A: *Segon Congrés Europeu sobre Planificació Lingüística*. Andorra la Vella: 2001.

MATEU, Antoni. «Del catastrofisme al possibilisme: deu anys de la llengua catalana en l'Administració de justícia». A: *Jornades sobre la llengua a les comarques de Tarragona*. Tarragona: 2002.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Base de dades documental de drets lingüístics

Lluís de Yzaguirre
Universitat Pompeu Fabra

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Sumari

- 1. Presentació**
2. La BDDDL
(<http://193.145.43.51/bdddl/html/bdddl.htm>)
3. El seguiment de la CELRoM
4. Exemples de situacions en què podria ser útil
5. Conclusions

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Presentació

La Base de dades documental de drets lingüístics aspira a ser una eina al servei de juristes i lingüistes interessats en la legislació que afecta els drets lingüístics, la jurisprudència relativa al mateix tema i en bibliografia de la temàtica generada per lingüistes i professionals del dret.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Presentació

La idea neix de la dificultat en què em vaig trobar jo mateix a l'hora de navegar per aquest mar de textos en preparar per a l'Acadèmia de la Llengua Asturiana una conferència sobre «Les llengües espanyoles segons la Constitució de 1978», per la gran quantitat de textos que hi tenen relació.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Presentació

Aquesta mateixa experiència em va portar al convenciment (d'arrel autocrítica) que la majoria dels lingüistes no coneixem disposicions que podrien acabar sent crucials per a la pervivència de les nostres llengües, especialment la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries (CELRoM).

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Sumari

- 1. Presentació**
- 2. La BDDDL**
3. El seguiment de la CELRoM
4. Exemples de situacions en què podria ser útil
5. Conclusions

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

La BDDDL

- Continguts actuals
- Continguts desitjables
- Limitacions tècniques i de ©
- Viabilitat

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Continguts actuals

- Lleis de rang estatal i autonòmic
- Lleis i declaracions d'abast supraestatal
- Sentències
- Articles sobre la temàtica
- Documents variats que han interessat com a suport a una determinada argumentació en algun article

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Continguts desitjables

- Els mateixos en totes les llengües espanyoles i en algunes d'internacionals
- Bibliografia
- Constitucions d'arreu del món que incloguin disposicions lingüístiques
- Normes dels organismes internacionals o interestatals quant a les llengües oficials o de treball

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Limitacions tècniques i de ©

- Els textos actuals no es poden oferir al gran públic per problemes de © i no sempre són complets (v. g., sentències sense argumentació).
- Cal afegir un índex tipus de concordances i un altre que permeti jerarquitzar els documents segons el rang, la vigència i l'aplicabilitat en un territori.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Viabilitat

- Per tirar endavant cal un suport humà per a la recerca documentalística, donacions de materials per part de les persones interessades i suport tècnic.
- Fóra bo vincular la BDDDL a un centre relacionat amb la temàtica i, doncs, en proposaré un que podria ser promogut per la Xarxa d'universitats Joan Lluís Vives.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

The screenshot shows a website interface with the following elements:

- Top Left:** Logo of iULA (Institut Universitari de Lingüística Aplicada).
- Top Center:** Title "Base de dades documental sobre drets lingüístics".
- Top Right:** Logo for "INDEXEM en CATALÀ".
- Center:** A list of categories with blue underlined links:
 - Legislació i normes:
 - [supraestatal](#)
 - espanyoles a nivell [estatal](#)
 - de les [autonomies](#) espanyoles
 - Constitucions [americanes](#)
 - [Documents variats](#)
 - [Articles](#)
 - [Enllaços](#)
- Bottom Center:** A horizontal row of eight flags representing different regions: Spain, Navarre, Aragon, Catalonia, Balearic Islands, Valencia, Castile and León, and the Balearic Islands.
- Bottom Left:** A speech bubble containing the text "BDDDL".
- Bottom Center:** Text: "Per comentaris i observacions, poseu-vos en contacte amb [Lluís de Yzaguirre \(de_yza@upf.es\)](mailto:de_yza@upf.es)".
- Bottom Right:** Text: "Pàgina servida per ".

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Sumari

- 1. Presentació**
- 2. La BDDDL**
- 3. El seguiment de la CELRoM**
4. Exemples de situacions en què podria ser útil
5. Conclusions

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

La CELRoM

- L'Observatori de la CELRoM
- Deficiències en la ratificació espanyola
- Vigència i força jurídica
- Conflictivitat del seu rang jurídic

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Observatori de la CELRoM

16-2. Organismes o associacions legalment establertes en una part podran atreure l'atenció del comitè d'experts sobre qüestions relatives als compromisos presos per aquesta part en virtut de la secció III d'aquesta Carta. Després d'haver consultat la part interessada, el comitè d'experts podrà tenir en compte aquestes informacions en la preparació de l'informe previst al paràgraf 3 d'aquest article. Aquests organismes o associacions podran, a més, sotmetre declaracions sobre la política seguida per una part, de conformitat amb la secció II.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Obs-CELRoM

Em sembla evident que la nostra llengua necessita que algú cridi l'atenció del comitè d'experts i el sotmeti a declaracions sobre la política seguida per l'Estat espanyol. A més, fóra bo que aquest *algú* tingués un àmbit jurídic d'actuació corresponent al de l'àrea geogràfica de la llengua per sobre de les divisions administratives existents. [CELRoM 7.1.b]

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Obs-CELRoM

Un «Observatori de la CELRoM de la Xarxa JLV» tindria accés a experts jurídics i lingüistes, i podria fer un seguiment de la política lingüística de l'Estat espanyol respecte al català (i l'aranès/ l'occità; potser el romaní) tant en relació amb les obligacions que aquest ha contret per la CELRoM com pel que fa a les que es desprenen de la Constitució neofranquista de 1978 i que sistemàticament ha ignorat.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Obs-CELRoM

Un exemple de com s'han menyspreat els drets lingüístics continguts en la CE de 1978 és que no ha estat traduïda a l'amazic, al romaní, etc.

Disposición final. Esta Constitución entrará en vigor el mismo día de la publicación de su texto oficial en el *Boletín Oficial del Estado*. Se publicará también en las demás lenguas de España.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Obs-CELRoM

Buscador del sitio Web del Senado - Mozilla

Base de dades documental sobre drets lingü... Buscador del sitio Web del Senado

Buscador

Senadores Órganos rectores Comisiones Sesiones plenarias Iniciativas legislativas Publicaciones oficiales Agenda s

Seleccione la colección sobre la que desea realizar sus consultas:

VII Legislatura (5/IV/2000 -) Legislaturas Constituyente a VI (1977-2000)

Iniciativas Parlamentarias

Senadores

Publicaciones oficiales (VI Legislatura)

Iniciativas Legislativas

Iniciativas de control

Otras competencias

Todas las iniciativas

Senadores

Publicaciones oficiales

Bases de datos

Recuerde que también puede solicitar todas las páginas que contengan determinado texto en todo el sitio web del Senado.

Texto a buscar: traducción constitución española

Buscar Borrar Ayuda

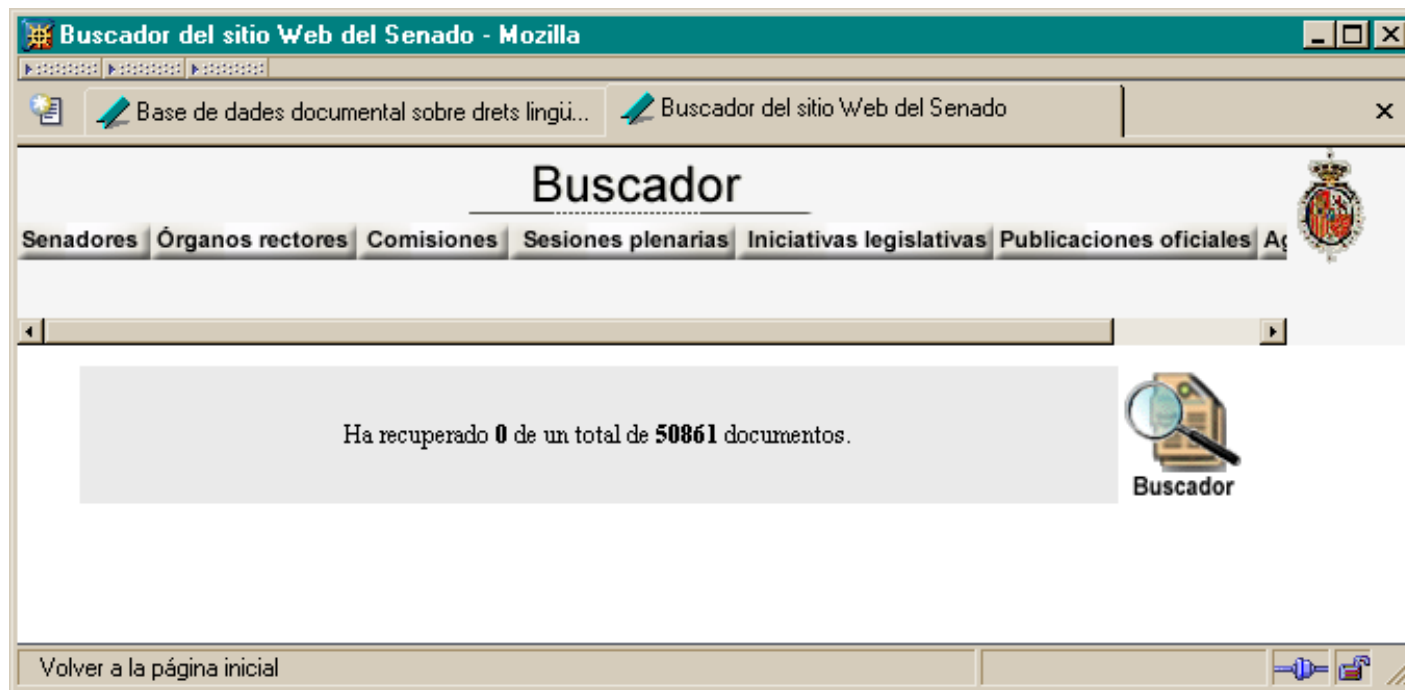
Volver a la página inicial

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

L'Obs-CELRoM

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

EL SENADO DE ESPAÑA

Qué es.....

Constitución	Reglamento	Otras normas	Su carácter territorial	Senadores
Funciones	El Senado entre 1834 y 1923		El Senado entre 1977 y 2000	

Cómo funciona

Órganos rectores	Comisiones y Ponencias	Relaciones Interparlamentarias
Procedimientos		

Qué hace

Iniciativas legislativas	Iniciativas de control	Otras competencias	Agenda semanal
Sesiones plenarias		Actividad de Comisiones	Publicaciones Oficiales

Para saber más

Bases de datos	Otra documentación	Informaciones prácticas	Directorio	Enlaces
----------------	--------------------	-------------------------	------------	---------

Última actualización
el 16 de septiembre de 2003

- **Saludo del Presidente**
- **Mapa de la Web**
- **Buscador**
- **Canal TV Senado**
- **Foros**
- **Visita virtual**
- **Versión sólo texto**

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències en la ratificació espanyola

Coneixent que entre les tàctiques de genocidi lingüístic més usades hi ha la de negar la identitat d'una llengua fragmentant-la en una munió de denominacions localistes i folkloritzants, els redactors de la CELRoM van preveure l'obligació, per part dels estats, de declarar el nom de les llengües objecte de protecció.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

Justament, un dels dèficits democràtics de la Constitució predemocràtica de 1978 és que en cap moment no aclareix quines són les «demás lenguas españolas» i possibilita la penosa situació jurídica del català a València.

Així, doncs, la CELRoM estableix l'obligació d'especificar les llengües a què s'aplicarà.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

- Article 3. Modalitats
- 1. Cada estat contractant ha d'especificar en el seu instrument de ratificació, d'acceptació o d'aprovació cada llengua regional o minoritària, o cada llengua oficial menys difosa en el conjunt o en una part del seu territori, a la qual s'apliquen els paràgrafs escollits de conformitat amb el paràgraf 2 de l'article 2.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

Las lenguas minoritarias a efectos de la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias en la República Federal de Alemania son el danés, el alto sorabo, el bajo sorabo, el frisón septentrional y el frisón del Sater, así como la lengua romaní de los sintis y Roma de nacionalidad alemana; la lengua regional según la Carta en la República Federal de Alemania es el bajo alemán.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

El Consejo Federal Suizo declara, de conformidad con el párrafo 1 del artículo 3 de la Carta, que el romanche y el italiano son en Suiza *las lenguas oficiales menos difundidas* a las que se aplicarán los siguientes párrafos, elegidos de conformidad con el párrafo 2 del artículo 2 de la Carta:

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

De conformidad con el párrafo 2 del artículo 2 y con el párrafo 1 del artículo 3 de la Carta Europea de las Lenguas Regionales o Minoritarias, Dinamarca declara que aplicará las disposiciones siguientes de la parte III de la Carta a la lengua minoritaria alemana en el sur del Jylland.

NB: El feroés y el groenlandés ya tienen un estatus jurídico muy superior.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

Instrument de ratificació espanyol:

- España declara que, a los efectos previstos en los citados artículos, se entienden por lenguas regionales o minoritarias, las lenguas reconocidas como oficiales en los Estatutos de Autonomía de las Comunidades Autónomas del País Vasco, Cataluña, Illes Balears, Galicia, Valenciana y Navarra.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

1. Asimismo, España declara, a los mismos efectos, que también se entienden por lenguas regionales o minoritarias las que los Estatutos de Autonomía protegen y amparan en los territorios donde tradicionalmente se hablan.
2. A las lenguas citadas en el párrafo segundo se aplicarán todas aquellas disposiciones de la Parte III de la Carta que puedan razonablemente aplicarse en consonancia con los objetivos y principios establecidos en el artículo 7.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

- Les llengües que haurien de tenir l'estatus de «llengua oficial menys difosa» queden en «regionals o minoritàries amb drets».
- Les no oficials però protegides (v. g., el català a l'Aragó) tindran els drets «que puegan razonablement aplicarse».
- Les llengües no territorials (romaní) i les no reconegudes (portuguès a Olivença, àrab i berber) queden desprotegides.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Deficiències...

- No es fa cap reserva sobre els territoris africans (Canàries, Ceuta i Melilla), però en els estatuts respectius només es recull:

5.2.h La promoción y estímulo de los valores de comprensión, respeto y aprecio de la pluralidad cultural de la población ceutí.

5.2.h La promoción y estímulo de los valores de comprensión, respeto y aprecio de la pluralidad cultural y lingüística de la población melillense.

Hi ha gitanos a les Canàries?

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Vigència i força jurídica

1. En vigor des de març de 1998.
2. Vigent a Espanya des d'agost de 2001.

CE de 1978, art. 96.1. Los tratados internacionales válidamente celebrados, una vez publicados oficialmente en España, formarán parte del ordenamiento interno. Sus disposiciones sólo podrán ser derogadas, modificadas o suspendidas en la forma prevista en los propios tratados o de acuerdo con las normas generales del Derecho Internacional.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Conflictivitat del seu rang jurídic

- En cas de contradicció entre un estatut d'autonomia i la CELRoM, quina norma tindrà un rang superior? Per exemple, si algú pretengués que el *vascuence* (Nabarra, art. 9.2) és una llengua diferent de l'euskera (Euskadi, art. 6.1) contra l'art. 7.1.b de la CELRoM, què prevaldria?

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Sumari

- 1. Presentació**
- 2. La BDDDL**
- 3. El seguiment de la CELRoM**
- 4. Exemples de situacions en què podria ser útil**
- 5. Conclusions**

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Exemples de situacions en què podria ser útil

- Anàlisi dels 1.500 decrets castellanitzadors.
- Anàlisi de les sentències contra les lleis de normalització.
- Suport a demandes quant a homologació de títols.
- El cas de la denominació *valencià*.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Anàlisi dels 1.500 decrets castellanitzadors

- Segons Ferrer i Gironès, el Govern central ha legislat intensament contra les altres llengües espanyoles. Seria interessant si el castellà s'hi denomina constitucionalment com a «castellà», indirectament com a «llengua oficial» o anticonstitucionalment com a «espanyol». Això darrer permetria aplicar-los a totes les llengües espanyoles.

Anàlisi de les sentències contra les lleis de normalització

- Tenen en compte que la Constitució estableix l'obligació de conèixer la llengua oficial?
- Tenen en compte que els espanyols han de ser iguals davant la llei?

Suport a demandes quant a homologació de títols

- Exigir homologacions quant als títols de la llengua pròpia «actuant de manera que les divisions administratives ja existents o noves constitueixin un obstacle a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària» contravé la CELRoM (7.1.b).
- No exigir-les per al castellà és discriminació.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

El cas de la denominació ‘valencià’

- Tot i que l'Estatut d'autonomia valencià dóna oficialitat a l'idioma valencià, enloc no hi diu que aquest idioma sigui diferent del català.
- Les autoritats valencianes, contravenint la CELRoM (7.1.b), actuen com si el seu Estatut digués el que no diu i ho promouen fins fora del seu territori.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

El cas de la denominació ‘valencià’

CLUB FNAC És important omplir amb claredat les dades i no ometre'n cap.

Indica el tipus de targeta que desitges. Carnet Targeta de crèdit

Document d'identificació DNI/NIF Passaport Targeta de residència Data de caducitat Núm. Lletra

Nom **1r cognom**

2n cognom **Data de naixement** **Nacionalitat**

Gènere H D **Telefon fix** **Mòbil** **E-Mail**

Tipus de via carrer, avinguda, plaça, altres **Adreça** **Número**

Escala, pis, lletra... **CP** **Localitat** **Província**

Professió: Estudiant Professor / a Empresari / a Directiu / iva d'empresa Comerç / Hostaleria Professió Lliberal Administratiu

Altres professions

Accepto i ratifico les condicions generals i particulars previstes en aquesta sol·licitud - contracte pel que fa les normes del funcionament del Club Fnac Oci i Cultura i el tractament de les meves dades personals.

Idioma en el qual desitjaria rebre la comunicació Castellà Català Gallec Euskera Valencià

Firma

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

El cas de la denominació ‘valencià’

CLUB FNAC És important omplir amb claredat les dades personals i indicar el tipus de targeta que desitgeu

Indica el tipus de targeta que desitgeu

Document d'identificació: DNI/NIF Passaport Targeta de residència Data de caducitat

Nom 1r cognom

2n cognom Data de naixement

Gènere: H D Telefon fix Mòbil

Tipus de via: carrer, avinguda, plaça, altres Adreça

Escala, pis, lletra... CP Localitat

Professió: Estudiant Professor / a Empresari / a Directiu / iva d'empresa
Altres professions

Idioma en el qual desitjaria rebre la comunicació: Castellà Català Gallec Euskera Valencià

Els advocats i les advocades volem exercir en català?
Actes de la IV Jornada de la CILAJ (18 de setembre de 2003)

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

El cas de la denominació ‘valencià’

Què ha de prevaler a Catalunya, la desvirtuació anticatalana que les autoritats valencianes fan del seu Estatut o la CELRoM?

Article 7. Objectius i principis

1. En matèria de llengües regionals o minoritàries, en els territoris en què aquestes llengües són usades i segons la situació de cada llengua, les parts fonamenten la seua política, la seua legislació i la seua pràctica en els objectius i principis següents: [...]

b) el respecte de l'àrea geogràfica de cada llengua regional o minoritària, actuant de manera que les divisions administratives ja existents o noves no constitueixin cap obstacle a la promoció d'aquesta llengua regional o minoritària; [...]

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Sumari

- 1. Presentació**
- 2. La BDDDL**
- 3. El seguiment de la CELRoM**
- 4. Exemples de situacions en què podria ser útil**
- 5. Conclusions**

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Conclusions

- Tenim un marc jurídic complexíssim, en què els lingüistes anem força perduts.
- Els professionals del dret en general no coneixen el punt de vista dels lingüistes.
- La BDDDL podria contribuir a millorar la coneixença recíproca d'aquests àmbits.
- Un Obs-CELRoM permetria mobilitzar el capital humà de les universitats de la Xarxa JLV i donar-los veu davant dels organismes comunitaris.

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Gràcies!

Laboratori de Tecnologies Lingüístiques
Institut Universitari de Lingüística Aplicada
Universitat Pompeu Fabra
Lluís de Yzaguirre

Comissió
Interuniversitària
de Llenguatge
Administratiu
i Jurídic

Actes de la IV Jornada (18 de setembre de 2003)

Els advocats i les advocades volem exercir en català?

La llengua dels futurs professionals del dret

Agustí Pou, Marta Ribas i Josep Salom

Professorat de Llenguatge Jurídic de la Universitat de Barcelona

1 Presentació

Malgrat l'avenç considerable de l'ús del català i de la seva regulació durant els darrers anys (especialment amb la promulgació de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya, i, més recentment, de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística), hi ha parcel·les en què aquest ús encara és gairebé testimonial. Sense anar més lluny, l'àmbit de la justícia ha estat, i és, un dels més impermeables a l'ús de la llengua catalana.

Si ens preguntem per les causes del poc ús del català en aquest àmbit, probablement convindrem que són diverses. N'apuntarem les tres que ens semblen més representatives:

- La procedència de fora de Catalunya d'una part molt important dels jutges i funcionaris dels jutjats de Catalunya, els quals utilitzen normalment el castellà.
- El costum de molts anys d'utilitzar la llengua castellana en l'àmbit de la justícia dificulta que s'avanci en la recuperació de l'ús del català.
- El poc coneixement del llenguatge juridicoadministratiu català entre molts usuaris d'aquest llenguatge d'especialitat.

El poc coneixement del llenguatge jurídic català fa que molts usuaris se sentin insegurs d'utilitzar-lo i optin pel castellà. Per tant, sembla clar que una bona mesura per contribuir a canviar aquesta situació és facilitar l'ensenyament del llenguatge jurídic català als usuaris potencials. En aquest sentit, la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona ofereix l'assignatura Llenguatge Jurídic i Documentació en el pla curricular dels seus alumnes des de 1995. Concretament, s'ofereix a l'alumnat de primer cicle com a assignatura de lliure elecció, i amb caràcter obligatori en el segon cicle sota el nom de *Pràcticum I* (als alumnes que ja l'han cursada optativament en el primer cicle se'ls convalida pel Pràcticum I en passar de cicle). És una bona mesura —per bé que limitada i insuficient— perquè els futurs advocats, jutges, notaris, etc. que vulguin o hagin d'utilitzar el català en la seva tasca professional no es vegin limitats per una falta de competència en el nostre llenguatge jurídic.

Ara bé, l'ensenyament del llenguatge juridicoadministratiu català no està exempt de problemes de diversa naturalesa, principalment provocats pel domini i la influència aclaparadors del castellà sobre el català en aquest àmbit. Un obstacle força important és que l'alumnat parteix de bases força diferents, ja que hi ha alumnes amb un domini bastant elevat de la llengua catalana i de la modalitat jurídica, d'altres amb un domini molt més baix, i d'altres amb un domini pràcticament nul (per exemple, alumnat procedent d'altres zones geogràfiques de l'Estat o d'altres països). Aquest fet, que a primera vista pot semblar molt obvi i comú a qualsevol disciplina, és especialment important en l'ensenyament del llenguatge, i encara més en el jurídic, un llenguatge d'especialitat que requereix un bon coneixement de la llengua general.

Els objectius de l'assignatura passen per oferir a l'alumnat un model precís i modern de llenguatge jurídic, i les eines i els coneixements bàsics per poder-lo començar a utilitzar. Els continguts s'estructuren en cinc grans àmbits:

- 1 Documentació. S'ensenya una selecció de les diverses tipologies de documentació jurídica, administrativa, notarial, etc. Es tracten aspectes com ara el disseny de documents, les característiques pròpies de cada tipologia, la distribució de la informació en el text, la finalitat de cada document, les fórmules i expressions pròpies, etc.
- 2 Criteris d'estil i de redacció aplicats a la documentació juridicoadministrativa. S'intenta facilitar als alumnes una sèrie de recomanacions que els permetin elaborar documents comunicativament eficaços, no ambigus i intel·ligibles per a qualsevol persona, sigui un professional del dret o no.
- 3 Qüestions gramaticals. Es treballen els aspectes gramaticals més directament relacionats amb l'àmbit jurídic que poden presentar errors o vacil·lacions en l'ús: verbs usats impròpiament, dubtes de traducció d'expressions diverses, conjuncions i preposicions, etcètera.
- 4 Convencions. Encara que d'una manera succinta, considerem interessant introduir durant el curs algunes nocions sobre el funcionament de les principals convencions lingüístiques (majúscules i minúscules, abreviacions, recursos tipogràfics, citació de textos, consignació de dates i terminis, etc.) per evitar vacil·lacions posteriors de l'alumnat.
- 5 Terminologia i fraseologia. Un aspecte rellevant de l'assignatura és introduir els alumnes en el coneixement de la terminologia i fraseologia juridicoadministratives pròpies de la nostra llengua. Val a dir que, tenint en compte que la majoria de les assignatures s'imparteixen en castellà, aquesta part és especialment important perquè els alumnes aprenen habitualment la terminologia i la fraseologia jurídiques en castellà. Per això, també els facilitem abundant material perquè puguin fer la correspondència castellà-català i català-castellà.

2 Perfil de l'alumnat: algunes dades sociolingüístiques

Després de considerar què ofereix una assignatura com la nostra per fer front a la discriminació lingüística que pateix el català en el món del dret, passem ara a perfilar com és l'alumnat que cursa aquesta matèria. Per fer-ho ens basem en les dades de caràcter sociolingüístic que hem obtingut a partir de les respostes a un petit qüestionari que vam passar al final del curs passat a dos dels nostres grups d'alumnes, orientat al seu futur com a professionals del dret.

L'objectiu del qüestionari era obtenir informació sobre el nostre alumnat relativa a tres aspectes: quina és la seva llengua d'ús habitual a la Facultat; quina percepció tenen sobre la seva competència lingüística en l'àmbit jurídic tant en català com en castellà, després d'haver cursat l'assignatura de Llenguatge Jurídic i Documentació, i, finalment, quina llengua creuen que empraran en el seu futur exercici professional.

En total van respondre 45 alumnes (suposadament els més interessats en aquesta matèria, atès que havien assistit regularment a classe durant tot el curs), amb els resultats següents:

Pel que fa a la primera pregunta («Quina llengua fas servir habitualment a classe?»), el 48,9 % de l'alumnat va respondre que la llengua d'ús habitual era el castellà, davant del 20 % que deia que era el català i d'un 31,1 % que les emprava totes dues.

Quant a la segona pregunta («Després de cursar aquesta assignatura, creus que tens una bona competència lingüística en l'àmbit jurídic tant en català com en castellà?»), el 55,5 % va respondre afirmativament, mentre que el 15,6 % ho va fer negativament; d'altra banda, el 24,4 % va afirmar que considerava que únicament tenia competència en castellà i el 4,5 % al·legava que només la tenia en català.

En relació amb la tercera pregunta («Quina llengua creus que empraràs en la teva futura pràctica professional?»), el 51 % es decantava pel castellà i només el 29 % optava pel català; en canvi, un 20 % afirmava que totes dues, segons les circumstàncies.

Els resultats generals de l'enquesta posen en relleu la preeminència clara de la llengua castellana per damunt de la catalana, malgrat els esforços que des de la nostra posició estem fent. Cal tenir en compte, a més a més, que la majoria d'aquests estudiants ja ha estudiat català i en català. Tot plegat ens fa ser pessimistes quant a la possibilitat de canviar la trajectòria lingüística en l'àmbit jurídic marcada fins ara, almenys de manera significativa.

3 La llengua de la docència

Per completar la informació sobre el panorama d'ús de la llengua catalana de les persones vinculades a la nostra Facultat, presentem tot seguit les diferents dades de què disposem relatives a la llengua emprada pels docents del centre.

- Període 1988-89: català, 43 %; castellà, 57 %
- Període 1996-97: català, 33,3 %; castellà, 67,7 %
- Període 2000-01: català, 39 %; castellà, 61 %

En el darrer període, el curs 2000-01, si comparem l'ensenyament de Dret amb els altres ensenyaments de la Divisió II, observem el següent (ordenat de major a menor ús del català):

<i>Dades per ensenyaments</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Ciències Polítiques i de l'Administració	66,2 %	33,8 %
Sociologia	62,1 %	37,9 %
Estudis Immobiliaris i de la Construcció	59,1 %	40,9 %
Auditoria. Censura Jurada de Comptes	57,1 %	42,9 %
Economia	54,5 %	45,5 %
Empresa Internacional	46,3 %	53,7 %
Relacions Laborals	44,8 %	55,2 %
Ciències Empresarials	40,8 %	59,2 %
Administració i Direcció d'Empreses	40,0 %	60,0 %
Criminologia i Política Criminal	40,0 %	60,0 %
Dret	39,0 %	61,0 %
Investigació Privada	35,5 %	64,5 %
Tributari i Comptable	28,7 %	71,3 %
Ciències Actuarials i Financeres	23,1 %	76,9 %
Investigació i Tècniques de Mercat	21,2 %	78,8 %

Tal com podem observar, els estudis de Dret estan a la banda baixa en percentatge d'ús de la llengua catalana. També en aquest mateix període (2000-01), els percentatges per departaments amb docència a la Facultat de Dret són els següents:

<i>Dades per departaments</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Dret Administratiu i Processal	61,0 %	39,0 %
Dret Constitucional i Ciència Política	60,2 %	39,8 %
Teoria Sociològica, Filosofia del Dret i Metodologia de les Ciències Socials*	54,5 %	45,5 %

* El percentatge de docència d'aquest Departament a la Facultat de Dret és menor i majoritàriament en castellà.

<i>Dades per departaments</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Dret i Economia Internacionals	54,4 %	45,6 %
Economia Política, Hisenda Pública i Dret Financer i Tributari	53,4 %	46,6 %
Dret Civil	37,3 %	62,8 %
Història del Dret, Dret Romà i Dret Eclesiàstic de l'Estat	31,7 %	68,3 %
Dret Mercantil i Dret del Treball i de la Seguretat Social	28,1 %	71,9 %
Dret Penal i Ciències Penals	15,8 %	84,2 %

El quadre reflecteix que són justament els departaments relacionats amb el dret públic (administratiu i constitucional) els que més fan servir la llengua catalana, a diferència de la resta, la majoria dels quals són predominantment en castellà.

Pel que fa a les dades d'aquest curs passat (2002-03), hem fet una aproximació basant-nos en la informació que conté la *Guia de l'estudiant*. Els resultats generals són els següents.

<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
44 %	56 %

I si ho analitzem per cursos:

<i>Curs</i>	<i>Català</i>	<i>Castellà</i>
Primer	38 %	62 %
Segon	47 %	53 %
Tercer	50 %	50 %
Quart	45 %	55 %
Cinquè	37 %	63 %

Les dades ofertes, juntament amb les nostres observacions, ens permeten formular un seguit de consideracions quant a la llengua del docent:

- No s'ha produït una variació substancial en els percentatges de la docència, que s'han mogut en la franja del 35 al 45 % durant els darrers 15 anys. La tendència, però, és consolidar-se en prop d'un 45 %.
- No hi ha un criteri definit d'ús lingüístic i depèn molt dels criteris de cada professor/a o, en menor mesura, de cada departament. Això provoca que hi hagi grups, per exemple a primer, que reben la docència quasi íntegrament en castellà (excepte Llenguatge Jurídic i Documentació). Tot i això, s'aprecia un tendència creixent dels departaments a oferir grups en català i en castellà (sobretot per atendre estudiants ERASMUS i altre alumnat de fora), i del professorat a impartir (el mateix docent) alguns grups en català i d'altres en castellà.
- Creiem que entre el professorat ha augmentat la competència lingüística en català, en la mesura que s'han anat incorporant a la docència noves generacions. De tota manera, com apuntàvem, aquest augment de la competència no ha anat acompanyat del mateix augment de l'ús.
- Pel que fa a l'assignatura que impartim, detectem una falta de sintonia entre els continguts que nosaltres exposem i els criteris que empren els altres docents, tant pel que fa a la llengua (en el primer curs hi ha una forta presència del castellà) com en l'estil (els altres professors solen fer servir els usos i les construccions que nosaltres, justament, desaconsellem).

4 Conclusions i perspectives

Com a conclusions, derivades del que hem assenyalat en els apartats anteriors, aportem els punts següents. En primer lloc, mentre que l'ús del castellà per part del docent condiciona fortament l'ús lingüístic de l'alumnat, les classes fetes en català difícilment canvien la tònica general d'ús del castellà per part dels alumnes. És a dir, l'alumnat de Dret de la UB manifesta una tendència forta a emprar exclusivament el castellà, fins al punt que la meitat sempre empra aquesta llengua.

En segon lloc, cal notar que els hàbits lingüístics majoritaris en castellà s'han d'enquadrar en un context més ampli del món del dret, amb unes fonts de producció en castellà i amb un exercici professional molt castellanitzat. Ara bé, de moment observem que la realitat sociolingüística de la universitat incideix poc en el món professional, atès que l'alumnat, encara que tingui un bon nivell de català, i encara que l'hagi fet servir a la Facultat, quan exerceix la professió, se sol adequar a la llengua de l'entorn professional, que sol ser el castellà. És a dir, segurament incideixen més els usos lingüístics del món professional en l'ús lingüístic a la Facultat, que no a l'inrevés.

En tercer lloc, amb tot això, la percepció que els alumnes, i futurs professionals, tenen del català continua sent que és una llengua prescindible, supèrflua, una eina de més a més. I aquesta actitud, creiem, només es pot canviar des de les diverses professions jurídiques, no tant des de la mateixa universitat.

En quart lloc, pel que fa a l'assignatura que impartim, constitueix un ajut en la implantació del català en el món jurídic, però en calen molts i molts més per arribar a una catalanització notable del dret. De fet, l'ensenyament del català jurídic és una mesura de formació útil i necessària, però per tenir un cert èxit ha d'estar acompanyada d'altres iniciatives que la facin «rendible».

Finalment, com a conclusió general, cal ressaltar la preeminència clara de la llengua castellana per damunt de la catalana, malgrat els esforços que han fet la Comissió de Política Lingüística de Dret, el Servei de Llengua Catalana i la petita aportació que hi hem pogut fer nosaltres. Tot plegat ens fa ser pessimistes respecte de la possibilitat de canviar la trajectòria lingüística en l'àmbit jurídic marcada fins ara. Creiem que calen més esforços des de tots els sectors, però, el més important: si volem que la llengua catalana no continuï menant una vida precària, és necessari canviar l'actitud dels qui la parlen i l'escriuen, i pensem que això només és possible amb una sensibilització major per les qüestions lingüístiques per part de tothom. Només així podrem modificar una realitat que ens és força adversa. S'imposa, en definitiva, prestigiar l'ús i fer-lo necessari.